

ENCICLOPÈDIA CATALANA

Treball al camp extret del llibre *Sobre la pesca i la cacera*, del segle XI. S'hi reflecteixen diverses tasques relacionades amb l'agricultura i la ramaderia.

El creixement de l'any 1000

El canvi al segon mil·lenni també va trasbalsar intensament l'economia. Podem parlar certament d'un abans i d'un després.

El conjunt de l'Occident alt-medieval va estar afectat per una tendència depressiva que havia començat durant el Baix Imperi (segles III-V). La incidència de les invasions germàniques, primer (segles V i VI), i de les normandes, musulmanes i magiars, després (segles VIII-X), en aquest procés secular de contracció econòmica i desurbanització no és fàcil d'establir. D'una banda, les invasions comportaren devastacions, fugides, destrucció de ciutats i desaparició de seus episcopals. Però de l'altra, la inestabilitat política i militar, en afeblir les dominacions socials, havien de fer possible l'alliberament de forces productives necessaries per al creixement.

El punt d'inflexió se situa a finals del segle VIII i principis del IX, encara que les manifestacions més clares de la re-

presa són de ben entrat el IX. El viment expansiu va durar cinc segles (del IX al XIII), tant com la depressió anterior, però cal distingir entre aquests dos períodes, després de l'any 1000. Abans, el creixement va ser sobretot intravertit, en el sentit que es desenvolupava dins dels vells límits dels pobles, sense d'iniciativa popular, fet que li conferia poca transcendència per la globalitat. Després, en canvi, hi va haver grans ruptures. Els poderosos van atermenar llocs que ja no podien controlar, van abandonar poblacions i els van subministrar recursos necessaris. Actuaven directament, jaçant esclaus propis, o bé indirectament, dividint la terra en unitats de explotació i establint-hi esclaus i pagans.

Les formes. Per sota d'aquests canvis, hi havia, en nombre molt superior, colonitzadors més humils que

pre erms amb les pròpies mans i pel compte. Uns eren pagesos benestants que es desplaçaven amb "capital" cap als fronts pioners de la colonització, però la majoria eren pagesos jans i petits que simplement ampliaven les terres velles guanyant terres a llindes dels camps vells o al bosc per a la llar. Així, el creixement dels segles IX i X amplià l'estructura de camps i petites propietats, però sobretot aquestes, en la mesura que era un creixement fet de milions de petites colònies.

durant el segle XI, amb l'establiment del feudalisme, la situació canvia, però, més que abans, el senyor disposa de la possibilitat de focalitzar i canalitzar les forces del creixement. El resultat serà el pas al creixement extravertit, que desbordà els límits dels pobles i uní el camp amb la ciutat mitjançant un mercat intermedi creat aleshores: la vinermercat. Així, amb el creixement extravertit, es trencà la inèrcia desurbanitzadora de segles, i els feudals, grans beneficiaris de les noves rendes del creixement, l'orientaren cap a fora de les velles fronteres. Fou l'època (segles IX-XIII) de les grans conquestes i del creixement urbà.

Les causes. El motor de fons del creixement, dèiem, fou la crisi del sistema feudal que, en afluixar les coercions socials, va permetre al cos social respirar. Però el creixement agrari dels segles IX i X seria impensable sense uns pagesos beneficiaris d'una acumulació de coneixements tècnics seculars, i d'una difu-

A l'esquerra, representació d'un camperol treballant la terra. A la dreta, tres eines visigòtiques que es feien servir en la feina al camp: dalt, una sivella, al mig, un podall, i davall, una aixada. Tots aquests instruments pertanyen al segle VII.

sió social de la metal·lúrgia rural i els seus productes (eines, arades) com mai s'havia conegut, un fet d'aculturació que potser cal atribuir als germànics i al canvi en l'estructura d'explotacions. Entre les millores tècniques s'ha de ressaltar també la difusió del molí hidràulic i del regadiu. No és possible saber si tot plegat va permetre millorar els rendiments, però l'increment global de la producció és evident perquè es multipliquen les sitges i se n'amplia la capacitat.

El creixement de l'any 1000 sembla comportar també un canvi en les formes de conreu: el pas d'una agricultura d'ar-

tigues, itinerant, a una agricultura més sedentària, que implicava una inversió de treball (en la regeneració dels sòls), però permetia ampliar el volum de producció en possibilitar la constant ampliació de la superfície de conreu, sense haver d'abandonar terres.

Les conseqüències. El creixement dels segles IX i X va despertar les cobejances de la noblesa que, per apoderar-se de l'excedent, va rompre el marc institucional il·legal que configurava el sistema tradicional. El poder del príncep va ser aleshores subvertit i els antics marcs polítics esmicolats en senyo-

Sap què significa "e-business"?

És usar Internet per a *你就可以征服全世界 個體互共享 社群更棒的是，不久以後檔案格式將不限於，其他格式也能一網打盡* ... i tot això aplicat al seu canal de distribució, als seus proveïdors o directament al client final.

Si li ha "sonat a xinès" no es preocupe, nosaltres sabem com fer que el seu negoci siga RENDIBLE a Internet.

SiCon

Tlf: 963621321 Fax: 963619552
sicon@sicon.net

A l'esquerra, collita del raïm durant el mes de setembre, una obra del segle XII. A la dreta, la premsa de raïm representada al *Beatus de Giró* de l'any 975.

ries locals, les quals es van convertir en cel·lules exactores de riquesa (renda) ensem que en reimpulsors del creixement.

Des del punt de vista de l'economia, el més important va ser la ràpida transformació del feudalisme en una economia monetària i mercantil, que va desgastar molt de pressa els primitius reflexos d'autosubsistència de la pagesia i la va aculturalitzar a les realitats monetàries. El primer pas en aquesta direcció va ser la creació, ja en els segles XI i XII, d'una densa xarxa de mercats rurals, i el segon, l'adaptació de la moneda a les necessitats mercantils del petit produc-

tor i el petit consumidor, de manera que es pot dir que el feudalisme va fer arribar el mercat a la porta de tots els homes del camp.

A nivell social, s'imposà com un fet estructural l'hegemonia de la petita producció i l'autonomia del productor. Hegemonia de la petita producció, perquè, arran del canvi feudal, els senyors passaren de l'explotació directa (esclavista o equivalent) a la indirecta (rendal) i imposaren una uniformació relativa de la massa pagesa, que restà establerta en explotacions unifamiliars. I autonomia del productor perquè, situat el senyor en una posició política externa al procés

productiu, aquest restà en mans de la pagesia: satisfeta la renda, el pagès gestionava l'explotació agrària, quasi una propietat. El fet és important perquè la dinàmica del feudalisme parteix d'aquest primer motor: de la petita producció, que, per la seva naturalesa, engendra el creixement extensiu (creació d'unitats d'explotació), i, consegüentment, l'autonomia del petit productor, que és el que fa possible l'autèntic mercat, en el sentit de la inserció de la massa social de productors directes en l'esfera mercan-

*Josep M. Sal
Universitat Pompeu F*

CONSOLAT DE MAR

LA SOLUCIÓ PER A LES ESCOLES DE MÚSICA

CONSULTEU LES NOSTRES
OFERTES DE NADAL

C/ Mig. 6 • 46180 - BENAGUASIL (València)
Tlf. 34 96 273 73 75 • email: consolat@telefonica.es